

УДК 378.011.3-051:811.112.2

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.07>

Палиця Г. С.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

Статтю присвячено розгляду перспектив удосконалення вітчизняної системи професійної підготовки майбутніх учителів німецької мови в контексті об'єктивних запитів українського суспільства та держави щодо вирішення кадрових проблем сфери шкільної іншомовної освіти в умовах її інформатизації та технологізації. Проблематика наукової розвідки зорієнтована на вивчення потенціалу сучасних інтернет-ресурсів у професійній освіті вчителів німецької мови, зокрема сфокусована на критичному аналізі та об'єктивній оцінці німецького веб-порталу *derdieDaF* як інструменту навчання німецької мови загалом і засобу формування професійної компетентності педагогічних кадрів зокрема.

Така постановка проблеми передбачала дослідження інформаційного наповнення та функціонально-технічних параметрів зазначеного веб-сайту задля виявлення переваг і прогалин у його контенті через призму перспектив практичного застосування у визначеній сфері. Отже, у процесі дослідження охарактеризовано зміст та структуру, кількісні та якісні атрибути веб-ресурсу *derdieDaF*, форми та способи подачі його навчально-інформаційних матеріалів. На таких підставах виявлено переваги та прогалини інформаційного наповнення зазначеного веб-сайту, його дидактико-методичну цінність та обґрунтовано його значущість як засобу навчання німецькій мові.

На основі результатів аналізу ресурсно-функціональних можливостей веб-сайту *derdieDaF* у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів німецької мови визначено конструктивні підходи до його застосування у практиці професійної підготовки педагогічних кадрів названого профіля в українських вищих педагогічних навчальних закладах, запропоновано способи його найбільш раціонального використання з огляду на констатовані переваги й прогалини його інформаційного, технічного забезпечення.

Ключові слова: професійна підготовка, вчитель німецької мови, інтернет-ресурс, веб-сайт, *derdieDaF*.

Сучасні тенденції розвитку українського суспільства – глобалізація, інформатизація, технологізація тощо – актуалізують переосмислення традиційної парадигми іншомовної освіти, переоцінку усталених дидактико-методичних підходів, перегляд звичних навчальних практик. Їх стрімкість і масштаби детермінують нагальність модернізації її цілей, завдань, змісту, диверсифікації методичних підходів, удосконалення організаційних форм. Важливість цих проблем підкреслена на державно-політичному рівні, зокрема положеннями. Стратегічним напрямом реформування іншомовної освіти з урахуванням наявних проблем і перспективних завдань є українська державна освітня політика, втілена в Національній доктрині розвитку освіти України [6], Державній національній програмі “Освіта” (Україна XXI століття) [3], Національній стратегії розвитку освіти в Україні [7], що визначає впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Їх розмаїття відкриває широкі перспективи для осучаснення іншомовної освіти, однак запорукою їх успішної реалізації є належна професійна підготовка сучасного вчителя іноземної мови. З огляду на це виняткової значущості набувають ініціативи впровадження інформаційних технологій насамперед у практику професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

Проблема застосування сучасних інформаційних технологій, зокрема інтернет-ресурсів, у професійній освіті вчителів іноземних мов є об'єктом пильної уваги зарубіжної та української наукової спільноти. Отже, ступінь її опрацювання репрезентований низкою як фундаментальних, так і прикладних наукових студій, що системно висвітлюють її проблематику (С. Галецький [2], І. Костікова [4], О. Ясько [8]), розкривають методичні основи інтеграції веб-ресурсів у систему професійної підготовки сучасного вчителя іноземної мови (А. Безл [9], В. Безлюдна [1]), висвітлюють можливості їх практичної реалізації у процесі формування професійної компетентності вчителя іноземної мови (І. Максак [5], Дж. Сон [10]) тощо. В межах нашого дослідження сфокусовано увагу на вивченні сучасних вебсайтів для навчання німецькій мові, а саме поліфункціонального порталу *derdieDaF* як засобу вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів німецької мови, формування їхніх німецькомовних знань, умінь і навичок.

Мета статті полягає в аналізі ресурсно-функціональних можливостей вебсайту *derdieDaF* у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів німецької мови та визначенні умов його ефективної імплементації у практиці їх фахової підготовки.

Вебсайт *derdieDaF* – це багатофункціональна платформа з німецької мови, що характеризується вдалим художньо-графічним оформленням, комфортною структурно-просторовою організацією, досить ефективним технологічним оснащенням.

Доволі розлоге стрічкове меню сайту, представлене посиланнями на вебсторінки “Unterrichtsmaterial” (“Дидактичний матеріал”), “Lehrwerke” (“Підручники”), “DaF-Idee” (“DaF-Ідея”), “DaF digital” (“DaF у цифровому форматі”), “Fortbildung” (“Додаткова освіта”), “Service” (“Сервіс”) тощо, відображає мультифункціональність порталу, різноманітність його контенту. Система навігації забезпечує швидку орієнтацію в цьому розмаїтті та відбір необхідного матеріалу. Втім, процедуру навігації часом обтяжують недостатній логічний зв'язок дочірніх сторінок зі стрічковим меню, дублювання інформації та певна хаотичність у її структуруванні.

www.derdiedaf.com - alles rund um Ihren Deutschunterricht!

Рис. 1. Головна сторінка вебсайту derdieDaF

Інформаційне наповнення платформи derdieDaF презентує широку палітру питань, серед яких слід назвати сучасне дидактико-методичне забезпечення процесу навчання німецькій мові на вебсторінці “Unterrichtsmaterial” (“Дидактичний матеріал”), диференційовану за рівнями оволодіння німецькою мовою та потребами її освоєння навчальну літературу в межах вебсторінки “Lehrwerke” (“Підручники”), різні тематичні цікавинки для інтенсифікації процесу вивчення німецької мови на вебсторінці “DaF-Idee” (“DaF-Iдея”), ефективні цифрові інструменти, мобільні додатки для вивчення німецької мови через вебсторінку “DaF digital” (“DaF у цифровому форматі”), можливості професійного розвитку вчителів німецької мови в межах вебсторінки “Fortbildung” (“Додаткова освіта”), консультативну допомогу і перспективи працевлаштування вчителів німецької мови як іноземної за допомогою вебсторінки “Service” (“Сервіс”), актуалізацію в процесі навчання німецькій мові найбільш значущих соціокультурних явищ, суспільно-політичних реалій, історичних подій тощо на вебсторінці спеціальної теми дня, зокрема “До річниці падіння Берлінської стіни”.

Релевантна з огляду на нашу дослідницьку проблематику інформація, презентована вебсторінками “Unterrichtsmaterial” (“Дидактичний матеріал”) та “DaF digital” (“DaF у цифровому форматі”), структурована за віковими категоріями та рівнями вивчення німецької мови, інтегрована в комплексні навчальні одиниці, спрямовані на систематичне формування всіх компонентів німецькомовної комунікативної компетентності у їх взаємозалежності. Вся сукупність навчальної інформації веб-сайту, зокрема лексичної, граматичної, фонетичної, впорядкована насамперед за рівнями опанування німецькою мовою від A1 до C1. Підрозділ кожного з них має значну кількість оригінальних дидактико-методичних розробок із німецької мови переважно інтегративного характеру, що передбачають одночасне взаємопов’язане освоєння різних аспектів її системи, а саме лексики, граматики, фонетики, в усіх видах комунікативної діяльності, а саме читанні, письмі, аудіюванні, діалогічному та монологічному мовленні. Лише спорадично трапляються навчально-методичні матеріали диференційної спрямованості, що уможливають роздільне поглиблене чи додаткове опрацювання складних фонетичних, лексичних, граматичних явищ німецької мови.

Лексична тематика навчальних комплексів, презентованих вебсторінками “Unterrichtsmaterial” (“Дидактичний матеріал”) і “DaF digital” (“DaF у цифровому форматі”), різнопрофільна, дотична до всіх найважливіших сфер людського буття, серед яких слід назвати побут (“Сім’я”, “Житло”, “Розпорядок дня” тощо), суспільно-політичні процеси (“Політика”, “Європейський Союз”, “Батьківщина”, “Міграція” тощо), науково-технічний поступ (“Знання”, “Наука”, “Техніка” тощо). Лексичне наповнення близько 50 тем відображає значний масив слів, словосполучень, стійких виразів сучасної німецької мови, послідовне освоєння яких уможливує неперервне кількісне і якісне збагачення словникового запасу. Граматичний матеріал як інтегрований компонент комплексних дидактичних розробок названих вебсторінок розкриває лише найбільш комунікативно значимі явища і структури німецької мови за рівнем їх складності: від теперішнього часу дієслів до їх умовного способу, від простого речення до різних видів складнопідрядних речень. Водночас граматичний аспект німецької мови висвітлений подекуди досить спрощено, поверхнево та без деталізації особливих випадків (наприклад, багатоманіття винятків у межах теми кон’югації німецьких дієслів). Фонетичний матеріал інтегрованих комплексів навчального призначення зазначених веб-сторінок розкриває норми еталонної німецької вимови, зокрема артикуляції звуків, інтонації, темпу, втім, його повнота видається дещо обмеженою з огляду на побіжність висвітлення багатьох важливих питань німецької фонетики (наприклад, варіантні реалізації німецьких фонем чи акцентування складних слів).

Інформаційне забезпечення дидактико-методичного характеру, представлене на цих вебсторінках платформи, диференційоване за формою його реалізації та функціональним призначенням. Зокрема, це ілюстративні лексико-граматичні та фонетичні опори для презентації об’єктів і явищ відповідних аспектів німецької мови; тренувальні матеріали для закріплення лексичних, граматичних, орфографічних, фонетичних

знань та автоматизації відповідних навичок; відеоматеріали й аудіофайли для інформаційно-технологічного супроводу процесу освоєння німецької мови та тренування мовно-мовленнєвих вмінь; взірці та схеми інтерактивних завдань (проектів, дискусій, інтерв'ю, рольових ігор тощо) для освоєння німецької мови як засобу комунікації в усіх її видах, формах, способах; контрольні завдання й тести різних типів для перевірки рівня сформованості німецькомовних знань, умінь і навичок. Увесь дидактико-методичний інструментарій відзначається орієнтованістю на норми німецької літературної мови, виразною комунікативною спрямованістю, змістовою автентичністю і тематичною варіативністю, водночас деякою мірою фрагментарністю, вибірковістю (передусім фонетичні й орфографічні дидактичні матеріали), недостатньою впорядкованістю системи контролю й оцінювання результатів навчання німецькій мові.

Здійснений аналіз дизайну, інтерфейсу, контенту вебсайту *derdieDaF* засвідчує його очевидними перевагами можливість безкоштовного доступу до навчальної інформації та її завантаження, її чітку рівневу диференційованість, інтегрованість у комплексні змістові одиниці, широкий діапазон лексичної тематики, розмаїття форм, способів і засобів її відображення тощо. Проблемними елементами платформи на цьому фоні видаються необхідність інсталяції флешплеєра для роботи з подкастами, відсутність інструментів об'єктивної самооцінки навчальних досягнень, порушення логічних зв'язків у структуруванні інформаційного контенту, недостатній обсяг фонетичного й орфографічного навчально-тренувального матеріалу.

Незважаючи на ці недоліки, відзначаємо оригінальність і цінність запропонованих цієї навчальною платформою засобів навчання німецькій мові, що дають змогу забезпечити перехід від традиційних малоефективних пасивно-репродуктивних до інноваційних творчих продуктивних форм і способів набуття професійних німецькомовних знань, умінь і навичок. Особливо доречним видається її використання в теперішніх умовах дистанційного навчання з огляду на їх максимальну адаптованість до специфіки цієї форми освіти, що вимагає швидких і зручних засобів генерації та передачі знань. З огляду на результати вивчення інформаційного наповнення та технічні характеристики порталу *derdieDaF*, його переваги й проблемні моменти умовами його найбільш ефективного застосування в практиці професійної підготовки майбутніх учителів німецької мови вважаємо добір його навчальних матеріалів згідно зі стандартами відповідних освітньо-професійних програм, реальним рівнем німецькомовних знань, умінь і навичок здобувачів цієї спеціальності на різних етапах навчання, урахуванням повноти й обмежень компонентів його контенту, форматів їх структурування, форм та способів подачі, отже, рекомендуємо творче комбінування навчальних матеріалів відповідно до конкретних цілей і завдань формування професійної німецькомовної компетентності майбутніх учителів німецької мови.

Висновки. Отже, вебресурс *derdieDaF*, за підсумками нашого дослідження, постає інноваційним, сучасним засобом навчання німецькій мові загалом та професійної підготовки її майбутніх учителів зокрема. Його очевидні переваги та незначні прогалини дають підстави рекомендувати його до використання як засіб підвищення якості професійної освіти майбутніх учителів німецької мови. Зокрема, умовами найбільш оптимального практичного застосування порталу в цій сфері є узгодження з чинними стандартами щодо професійної компетентності вчителя німецької мови, адаптація до змісту педагогічної освіти за цією спеціальністю, творче комбінування їхніх ресурсів і матеріалів у межах конкретної тематики навчальних курсів і дисциплін, урахування специфіки користування ними з огляду на розмаїття форм організації навчального процесу. Такі підходи до імплементації вебресурсу *derdieDaF* у практику професійної підготовки майбутніх учителів німецької мови вважаємо гарантією оптимальної реалізації його функцій як засобу навчання німецькій мові та інструменту забезпечення професійної освіти педагогів цього профіля на інноваційній методологічній основі та сучасних інформаційно-технологічних підходах.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо в дослідженні інших інформаційно-навчальних платформ з німецької мови, зіставному аналізі їх контенту та вивченні можливостей використання у процесі професійної підготовки вчителя німецької мови.

Використана література:

1. Безлюдна В. Методологічні основи професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2017. Вип. 48. С. 51–55.
2. Галецький С. Формування комунікативної компетентності викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2020. 292 с.
3. Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI століття). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.12.20).
4. Костікова І. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2009. 544 с.
5. Максак І. Blended Learning як інноваційний підхід у формуванні професійної компетентності вчителя англійської мови початкової школи. *Вісник Чернівецького національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка*. 2013. Вип. 110. С. 247–249.
6. Національна доктрина розвитку освіти України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 15.12.20).
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 15.12.20).

8. Ясько О. Формування комунікативної культури майбутніх учителів іноземних мов засобами ресурсу Інтернет : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Старобільськ, 2017. 300 с.
9. Basal A. Perceptions of Pre-service English Teachers towards the Integration of an LMS into English Language Teacher Education. *Journal of Technology and Teacher Education*. 2015. Vol. 23. No. 4. P. 485–507.
10. Son J. B. CALL Research, Practice and Teachers' Roles. *Language teacher education and technology: Approaches and practices* / ed. S. Windeatt. London : Bloomsbury, 2017, P. 51–62.

References:

1. Bezljudna V. (2017) Metodolohichni osnovy profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov. [Methodological bases of professional training of future foreign languages teachers]. *Suchasni informacijni tekhnologhiji ta innovacijni metodyky navchannja v pidgotovci fakhivciv: metodologhija, teorija, dosvid, problemy*. №. 48, S. 51–55 [in Ukrainian].
2. Ghaleckyj S. (2020) Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov zasobamy informatsiino-komunikatsinykh tekhnolohii. [Formation of communicative competence of foreign languages teachers by means of information and communication technologies] dys. kand. ped. nauk: 13.00.04. Zhytomyr. 292 s. [in Ukrainian].
3. Derzhavna natsionalna prohrama "Osvita" (Ukraina KhKhI stolittia). [State National Program "Education" (Ukraine in the XXI century)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
4. Kostikova I. (2009) Teoretyko-metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov zasobamy informatsiino-komunikatsinykh tekhnolohii. [Theoretical and methodological principles of professional training of future foreign languages teachers by means of information and communication technologies] dys. doct. ped. nauk: 13.00.04. Kharkiv. 544 s. [in Ukrainian].
5. Maksak I. (2013) Blended Learning yak innovatsiinykh pidkhid u formuvanni profesiinoi kompetentnosti vchytelia anhliiskoi movy pochatkovoї shkoly. [Blended Learning as an innovative approach in formation of professional competence of an English primary school teacher]. *Visnyk Chernighivskogo nac. ped. un-tu im. T. Shevchenka*. № 110. S. 247–249 [in Ukrainian].
6. Natsionalna doktryna rozvytku osvity Ukrainy. [National doctrine of education development in Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> [in Ukrainian].
7. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini. [National strategy for the development of education in Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> [in Ukrainian].
8. Jasjko O. (2017) Formuvannia komunikatyvnoi kultury maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov zasobamy resursu Internet. [Formation of communicative culture of future foreign languages teachers by means of the Internet resource] dys. kand. ped. nauk: 13.00.04. Starobiljsjk. 300 s. [in Ukrainian].
9. Basal A. (2015). Perceptions of Pre-service English Teachers towards the Integration of an LMS into English Language Teacher Education. *Journal of Technology and Teacher Education*. Vol. 23. No. 4. P. 485–507. [in English].
10. Son J. B. (2017). CALL Research, Practice and Teachers' Roles. *Language teacher education and technology: Approaches and practices* / ed. S. Windeatt. London : Bloomsbury. P. 51–62 [in English].

Palytsya G. S. Professional training of future German language teachers by means of modern Internet-resources

The article is devoted to the prospects of improving the domestic system of professional training of future teachers of German in the context of objective demands of Ukrainian society and the state to solve staffing problems in the field of school foreign language education in terms of its informatization and technologization. The issue of scientific research is focused on studying the potential of modern Internet resources in the professional education of German teachers, in particular on critical analysis and objective evaluation of the German web portal derdieDaF as a tool for teaching German in general and a means of formation of professional competence of pedagogical staff in particular.

This formulation of the problem involved a study of the information content, functional and technical parameters of the website in order to identify the advantages and disadvantages in its content through the prism of prospects for practical application in a particular field. Therefore, in the course of the research the content and structure, quantitative and qualitative attributes of the derdieDaF web resource, formats and ways of presenting its educational and information materials are characterized. On such grounds, the advantages and disadvantages in the information content of this website, its didactic and methodological value were revealed, and its significance as a means of teaching the German language was substantiated.

As a result, on the basis of analysis of website's resource and functional capabilities in the professional competence development of future German language teachers the constructive approaches to its application in the professional training practice of pedagogical staff of this profile in Ukrainian higher educational institutions are identified and the ways of its most effective use in view of stated advantages and disadvantages of its content and technical support are proposed.

Key words: professional training, German language teacher, Internet resource, website, derdieDaF.